

Czesław Jaworski

W oczekiwaniu na Zjazd i Jubileusz

Palestra 58/7-8(667-668), 9-11

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W OCZEKIWANIU NA ZJAZD I JUBILEUSZ

W drugiej połowie 2013 r. Adwokatura Polska przeżywać będzie dwa ważne wydarzenia: jubileusz 95 lat odrodzonej, niepodległej, niezależnej Adwokatury oraz kolejny Krajowy Zjazd i izbowe sprawozdawczo-wyborcze zgromadzenia. Przebiegać one będą – w stosunku do poprzednich podobnych wydarzeń – w innej atmosferze politycznej, społecznej i prawnej, w bardzo zmienionym składzie osobowym, pod znakiem daleko zachodzących przeobrażeń wywołanych zmianą stanowiska Państwa, w węższym zakresie do zawodu adwokata i jego organizacji, w szerszym do zawodów zaufania publicznego wykonywanych w formie samorządów zawodowych. Przejawia się to w postaci tzw. deregulacji zawodów, która polega nie tylko na zapewnieniu (jak się powszechnie głosi) szerszego dostępu do wykonywania poszczególnych zawodów, ale także na obniżaniu wysokich dotychczas standardów merytorycznych i etycznych uprawniających do wykonywania np. zawodu adwokata. Podejmowane są również próby przejmowania przez władze państwowe, tj. biurokrację państwową, wielu uprawnień przysługujących organom samorządowym, nadanych im w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Obowiązująca Konstytucja RP, w przeciwieństwie do Konstytucji PRL z 1952 r., która opierała się na monopolu władzy państwowej, wprowadziła zasadę decentralizacji władzy publicznej, co oznacza, że istotą ustroju samorządowego jest oddzielenie prawne „władzy samorządowej” od aparatu władzy państwowej. Podmiotem władzy staje się odrębna od aparatu państwowego osoba prawna, a władzy państwowej przysługują czynności kontrolne, które może realizować przede wszystkim przed niezawisłymi sądami powszechnymi czy administracyjnymi¹. Wypada również przypomnieć o wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 1 grudnia 2009 r. (K. 4/2008, OTK-A ZU 2009, nr 11, poz. 162), w którym podkreślono, że przedmiotem kompetencji nadzorczych i kontrolnych ministra sprawiedliwości nie jest sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu adwokata i że kompetencje te powinny być wykonywane tylko w niezbędnym zakresie, co wynika z niezależności przypisywanej przedstawicielom tzw. wolnych zawodów i samorządom zawodowym, które ich reprezentują². Przy podejmowaniu odpowiednich działań władza państwowa winna kierować się interesem publicznym, a nie jakimś interesem doraźnym. Wszystko to wymaga szczególnej i wszechstronnej dyskusji, a nawet zbadania opinii publicznej (np. czy każdy prawnik po skończeniu studiów powinien mieć prawo do świadczenia pomocy prawnej bez odpowiedniej aplikacji i zdania egzaminu zawodowego; czy każdy radca prawny powinien być obrońcą w sprawach karnych itp.) przed podjęciem właściwej decyzji legislacyjnej, mogącej mieć istotny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości. Pomocne mogą się okazać doświadczenia wynikające z historii naszego zawodu i podejmowanych w przeszłości rozwiązań ustawodawczych.

¹ Por. *Polskie prawo konstytucyjne*, red. W. Skrzydło, Lublin 2006, s. 146–147.

² Por. M. Gawryluk, *Prawo o adwokaturze. Komentarz*, Warszawa: LexisNexis 2012, s. 13.

Dobłą okazją dla tego rodzaju rozważań będzie niewątpliwie Krajowy Zjazd Adwokatury, złożone na nim sprawozdania naczelnych organów, przeprowadzona dyskusja oraz podjęte uchwały, które podsumują mijający okres kadencyjny i wytyczą kierunki działania samorządu adwokackiego na najbliższe lata. Podobne znaczenie dla wypracowania stanowiska adwokatury i poinformowania o nim szerokiej opinii publicznej mogą mieć uroczystości jubileuszowe organizowane na szczeblu centralnym i lokalnym, a także zgromadzenia w 24 izbach reprezentujących przeszło 14 tysięcy adwokatów i prawie 7 tysięcy aplikantów adwokackich.

W nawiązaniu do wieloletniej tradycji otwieramy łamy „Palestry” dla wszystkich konstruktywnych wypowiedzi i postulatów dotyczących wykonywania zawodu adwokata, działalności jego samorządu zawodowego, udzielania pomocy prawnej, współdziałania w ochronie praw i wolności obywatelskich w ramach demokratycznego państwa prawnego – zgodnie z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP i art. 1 ust. 1 i 2 Prawa o adwokaturze. Problematyce tej pragniemy poświęcić jeden z numerów „Palestry”, który powinien się ukazać przynajmniej na tydzień przed rozpoczęciem Zjazdu, który odbędzie się w Katowicach w dniach 22–23 listopada 2013 r. Prosimy zatem o przesyłanie wszelkich materiałów pisemnych najpóźniej do 1 października br.

11 listopada 1918 r., po 123 latach niewoli, nastąpiło odrodzenie Państwa Polskiego, które przystępując do budowy swoich struktur organizacyjnych, rozpoczęło również prace nad przepisami poświęconymi niepodległej Adwokaturze Polskiej. Owocem tych prac stał się Statut tymczasowy Palestry Państwa Polskiego, wydany w formie dekretu w dniu 24 grudnia 1918 r. (ogłoszony w Dzienniku Praw Państwa Polskiego 30 grudnia 1918 r.), podpisany przez Józefa Piłsudskiego – Naczelnika Państwa, premiera Jędrzeja Moraczewskiego oraz ministra sprawiedliwości Leona Supińskiego. Wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1919 r. i obowiązywał na terenie b. Kongresówki do ujednoczenia ustroju adwokatury w kraju w 1932 r. Był jednym z pierwszych aktów ustawodawczych odrodzonego, niepodległego Państwa Polskiego. Został zbudowany na zasadach znanych ustawodawstwu zachodnioeuropejskiemu, odpowiednio przystosowanych do warunków polskich (m.in. zasadzie samorządu zawodowego). Nawiązywał też do naszej tradycji, zwłaszcza do dzieła Dawida Torosiewicza z 1822 r. – *Myśl o powołaniu obrońców sądowych*³.

Chociaż niektórzy badacze dziejów adwokatury, jak Andrzej Kisza, upatrują jej początki za czasów panowania Bolesława Chrobrego, pierwszego króla polskiego (XI w.), to powstała ona zapewne w wieku XIV jako instytucja prawna, a jako zawód – w wieku XVI.

Datę wydania Statutu tymczasowego uznajemy jednak dziś za datę szczególną, gdyż wówczas doszło do powołania do życia nowoczesnej, niepodległej, niezależnej, samorządowej Adwokatury Polskiej. Do tej daty nawiązywały i nawiązują kolejne jubileusze, które stwarzają okazję do zwrócenia uwagi na ważne społecznie sprawy Adwokatury Polskiej. W okresie po transformacji ustrojowej uroczystości obchodzone były, przy

³ Szerzej por.: A. Dalczyński, *Statut tymczasowy Palestry Państwa Polskiego*, „Palestra” 1998, nr 11–12, s. 6–14; A. Chmurski, *Historia statutu Palestry*, „Palestra” 1931, nr 10–11, s. 521 i n.; S. Mizera, *O Statucie tymczasowym...*, „Palestra” 1978, nr 11–12, s. 5 i n.; D. Torosiewicz, *Myśli o powołaniu obrońców sądowych*, (w:) T. Kotliński, A. Redzik, M. Zaborski, *Historia ustroju Adwokatury Polskiej w źródłach*, Warszawa 2013.

udziale najwyższych władz państwowych, jubileusze 75. (w roku 1993), 80. (w 1998 r.), 85. (w 2003 r.) i 90. (w 2008 r.). Znalazły one odbicie w środkach masowego przekazu, a wyjątkowo szeroko w naszym czasopiśmie⁴. W związku z jubileuszem 85. wydane zostały przez Naczelną Radę Adwokacką dwa opracowania w wersji książkowej: *Adwokatura Polska Pro Patria et Justitia* oraz *85 lat Odrodzonej Adwokatury Polskiej, Zamek Królewski w Warszawie, 10 grudnia 2003 r.* Z okazji 90-lecia zorganizowano natomiast wystawę plenerową oraz wydano dwujęzyczny album pt. *Adwokaci Polscy Ojczyźnie* (Warszawa 2008, wyd. 2, Warszawa 2011).

Jubileuszowi 95. poświęcone zostanie uroczyste posiedzenie Naczelnej Rady Adwokackiej z udziałem zaproszonych gości, które odbędzie się 9 stycznia 2014 r. w sali Senatu Uniwersytetu Warszawskiego. O przebiegu tych dwóch ważnych wydarzeń poinformujemy naszych Czytelników w specjalnych sprawozdaniach.

Dla uczczenia 75. rocznicy odrodzonej, niezależnej Adwokatury Naczelna Rada Adwokacka uchwałą nr 4 (V) 93 z 26 września 1993 r. postanowiła ogłosić konkurs na prace magisterskie dla studentów wszystkich wydziałów prawa i historii uniwersytetów polskich na temat Adwokatury i jej historii oraz konkurs na prace doktorskie na podobny temat. Uchwała ta nie została zrealizowana z różnych przyczyn. Wydaje się, że zbliżający się czas 100. rocznicy powołania niepodległej, niezależnej Adwokatury Polskiej byłby najlepszym momentem dla realizacji tej lub podobnej uchwały.

W ostatnim okresie z zadowoleniem należy odnotować ukazanie się znaczących opracowań dotyczących historii i organizacji adwokatury oraz zasad wykonywania zawodu i odpowiedzialności zawodowej (A. Redzik, T. Kotliński, *Historia Adwokatury*; T. Kotliński, A. Redzik, M. Zaborski, *Historia Adwokatury Polskiej w źródłach*; M. Materniak-Pawłowska, *Adwokatura II Rzeczypospolitej. Zagadnienia prawno-ustrojowe*, M. Gawryluk, *Prawo o adwokaturze. Komentarz*; J. Naumann, *Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu. Komentarz*). Ten kierunek winien być utrzymany w najbliższych latach.

Gożąco zachęcamy wszystkich, dla których sprawy Adwokatury i zawodu adwokata są bliskie i ważne, do aktywnego uczestnictwa w opisanych wyżej wydarzeniach, a w dalszej perspektywie do wzmocnienia roli i znaczenia tego zawodu w wymiarze sprawiedliwości, a także w szeroko rozumianym życiu społecznym i gospodarczym.

⁴ Por. „Palestra” 1993, nr 12; 1994, nr 1-2; 1998, nr 11-12; 1999, nr 3-4; 2003, nr 11-12; 2008, nr 11-12.